

WEHNER TIBOR

Egy magángyűjtemény a köz szolgálatában

A Zsembery-kollekció dorogi kiállítása és reprezentatív, új katalógusa

Egy művészeti gyűjtemény létrehozását megannyi szándék, számos indíték ösztönözheti és vezérelheti: a gyűjtő nagyságának bizonygatása, gazdagságának reprezentálása, illetve értékeinek, kincseinek gyarapítása, de fontos szerepet kaphat a gyűjtői tevékenységben az önzetlen művészszeretet, a műalkotások megőrzésének és továbbörökítésének vágya, a műalkotásokkal való korkép-megrajzolás igyekezete, s a képzőművészeti alkotások iránti olthatatlan, szenvedélyes érdeklődés is. Nos, Zsembery Dezső nyugalmazott dorogi főorvos a múlt század nyolcvanas éveitől napjainkig szerveződő-gyarapodó gyűjteményének rendezője, összefogó jegye a műalkotások iránti elfogódott rajongás és az elfeledett értékek felfedezésének szándéka, amelyet mindezekben túl azonban több speciális és különleges gyűjtői elv érvényesítése, a kollekciót meghatározó, tudatosan kidolgozott koncepció követése is erőteljesen befolyásol. Zsembery doktor eleven kapcsolatot tartva a jelenkori művészet történéseivel és érdeklődéssel fordulva a közelmúlt és a múlt művészeti történései felé, valamikor a magunk mögött hagyott évszázad nyolcvanas–kilencvenes évtizedének fordulóján döntött úgy, hogy gyűjtőmunkáját a jövőben határozott elvek szellemében végzi: művekkel térképezi fel a hely, a térség, a szűkebb környezet, a közeg művészettörténetét, hogy a művészeti múlt és jelen együttes képének feltárásával mutathassa fel, jellemezhesse a hely szellemét. Személyes kapcsolatokat teremtett a napjainkban Dorogon, Esztergomban, Komáromban, Nyergesújfalun, Tatán és Tatabányán, esetenként a kisebb Komárom-Esztergom megyei településeken élő-dolgozó művészekkel, és mindemellett kitartó kutatómunkába kezdett, felderítvén a múltban itt működött alkotók munkásságát. És szisztematikusan megismerve az életműveket igyekezett a műtermekből és a műkereskedésekből, az árverésekről olyan alkotásokat megszerezni, amelyek leginkább, mintegy emblematikusan jellemzik az

adott művész törekvéseit, illetve amelyek tárgyuk, tematikájuk révén erős szálakkal kötődnek ehhez a tájhoz vagy ezekhez a településekhez. Így, egyre táguló körben műgyűjteménye feltérképezte Dorog és Esztergom, majd a Duna-mente és a történeti Komárom-Esztergom megye művészetének történetét. Ez a gyűjtői szándék természetesen nem adott teret az elitista szemléletnek: így a legnagyobbak, a klasszikus nagyságok – mint például Vaszary János, Kernstok Károly, Rauscher György mellett – szükségszerűen jelennek meg a gyűjteményben azok a kismesterek, esetenként amatőr és műkedvelő alkotók munkái is, akikről az összefoglaló szakmai feldolgozások általában megfeledkeznek, és akiknek alkotásai csak nagyon ritkán tűnnek fel a múzeumok és kiállítótermek falai között. Ezért lehet hallatlanul izgalmas, új és új felfedezések élményével megajándékozó ez a gyűjtemény: alig-alig ismert, vagy az ismeretlenség homályában lappangó művészek nemegyszer remekművű alkotásai sorakoznak a jól ismert mesterek kompozícióinak társaságában úgy, hogy a helyi kötődések, a sorsközösség, az azonos élettér miatt fokozottan magunkénak érezhetjük a közelebbi múlt és napjaink törekvéseit és művészeti tükröztetéseit.

A művészetföldrajzi meghatározottság, a regionális összképteremtési gyűjteményszervezői elv mellett azonban még több érdekes vonás is megfigyelhető a Zsembery-gyűjtemény műegyüttesét szemlélve és vizsgálva. Így például a széleskörű, a történeti szempontokat érvényesítő szemlélet, amely különösen fontos itt a Duna mentén: a kollekciónak révén nemcsak a mai Komárom-Esztergom megye művészete körvonalazódik, hanem egy-egy alkotó és mű felvonultatásával a Trianon előtti Magyarország, illetve a Trianon utáni határokon túli tájegységek és települések művészei és művei is megjelenhetnek. A gyűjtemény változatos összképének megteremtését szolgálja, hogy a festészeti művek mellett a legkülönbözőbb egyedi és sokszorosított technikákkal kivitelezett grafikai lapok, valamint a kispasztikák, és a fotográfiák is a festményekkel egyenrangú helyet követelnek a kollekciónak. És a technikai, ágazati változottságot követi a tematikai sokszínűség, amelyben azonban két kulminációs pontot megfigyelhetünk: a konkrét helyhez kötődő táj- és városképekét és a portrét, illetve önarcképekét. Ezek a tematikai, illetve műfaji gócpontok arra teremtenek lehetőséget, hogy megfigyelhessük: egy-egy kor, egy-egy korszak hogyan jelenítette meg ugyanazon tárgyát, egy-egy periódusban hogy tekintett az ember, s kitüntetetten a művész önmagára.

És mindezen szempontok és gyűjtemény-jellemzők által determináltak, csaknem száz helyi kötődésű művész több mint száz évet átfogó műegyüttese révén egy bensőséges atmoszférájú, alapvetően humánus szem–lélettel árnyalt, a klasszikus értékeket tisztelő művészeti–műgyűjtői világkép kristályosodhat ki előttünk.

A dorogi Művelődési Központ galériájában 2008 szeptemberében–októberében rendezett kiállításon természetesen nem kaphatott bemutatóteret a gyűjtemény minden darabja, de ha visszaemlékezünk az elmúlt évek őszi, a Zene Világnapja alkalmából itt bemutatott kiállításokra, akkor az egyéni tárlatok és a tematikus bemutatók kapcsán felidézhető a Zsembery-gyűjtemény gazdagsága és változatossága. De most már nemcsak az emlékeinkre és az emlékezetünkre kell hagyatkoznunk: a teljes gyűjtemény átfogó megismeréséhez a kollekciónál nagy gonddal összeállított, a kiállítás megnyitása alkalmából napvilágot látott katalógus, pontosabban könyv, még pontosabban reprezentatív művészeti album adhat segítséget. Ez a szépen kivitelezett kötet számos támogató összefogásával, megannyi szakember – szerkesztő, művészeti író, fotós, számítógépes, könyvtervező, nyomdász – együttműködésével készült, és a munka nagy részét elvégző, fáradhatatlan Zsembery doktor mellett támogatókoordináló tevékenysége miatt leginkább Dorog Város Önkormányzata lehet büszke mecénási szerepére és ténykedésére. Ennek az összefogásnak eredményeként egy nagyon fontos, a jövőben bizonyára számos könyvtárban és gyűjteményben nélkülözhetetlen kézikönyvként, művészeti alaplóműként jelenik majd meg és marad fenn ez a szép művek reprodukcióit, és hasznos ismereteket, egy alapos adattárat, részletes művészéletrajzokat, és művészeti bibliográfiát is felölelő kiadvány.

Zsembery Dezső főorvos úr és Dorog városa egy magángyűjtemény közösségi célzatú bemutatásával és az új kötet közreadásával úgy dokumentálta tehát a település művészeti múltját és jelenét, hogy egyúttal Komárom-Esztergom megyei művészeti összképet, egy kis művészettörténeti körképet is teremtett. Példát adva nagyobb, és nagyobb művészeti múltú településeknek és erre hivatott intézményeiknek.